Total Pages : 5

B.A./5th Sem (H)/SNSK/23(CBCS)

2023

5th Semester Examination

SANSKRIT (Honours)

Paper : DSE 1-T

[CBCS]

Full Marks : 60 Time : Three Hours

The figures in the margin indicate full marks. Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

[Indian System of Logic and Debate]

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु **दश** संस्कृतेन देवनागर्य्या च समाधेयाः — 2×10=20

(क) आन्वीक्षिकीशब्दस्य कोऽर्थः ?

(ख) वादीत्यनेन किं बुध्यते ?

(ग) सम्भाषायाः कति भेदा भवन्ति ?

(घ) वादविचारस्य कोपयोगिता ?

(ङ) अनुमानस्य किं लक्षणम् ?

(च) सपक्षो नाम कः ?

P.T.O.

(छ) कथाया भेदाः के?

(ज) किं नामोदाहरणम्?

(झ) उपाधेर्लक्षणं लिख्यताम्।

(ञ) तर्कः कतिविधः?

(ट) वितण्डा नाम का?

(ठ) छलस्योदाहरणं दीयताम्।

(ड) मतानुज्ञा नाम का?

(ढ) प्रतिज्ञाहानिशब्दस्य कोऽर्थः?

(ण) साधर्म्यसमा नाम का?

2. अधोलिखितेषु **चत्वारः** समाधेयाः (एकस्योत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च देयम्) — 5×4=20

(क) आन्वीक्षिक्याः प्रयोजनं व्याख्यायताम्।

(ख) वादमर्यादायाः स्वरूपमुप्यपाद्यताम्।

(ग) व्याप्तेर्लक्षणं व्याख्यायताम्।

(घ) व्याप्तिग्रहस्योपायो विव्रियताम्।

(ङ) सिद्धान्तस्य किं लक्षणम्? के च तस्य भेदाः?

(च) कथायाः स्वरूपमुल्लिख्य तस्य भेदा निरूपणीयाः।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु **द्वयोः** समाधानं कार्यम् — 10×2=20

(क) अनुमानस्य भेदा व्याख्येयाः।

(ख) निग्रहस्थानस्य लक्षणं व्याख्याय तस्य भेदा निरूपणीयाः।

(ग) अवयवानां स्वरूपं व्याख्यायताम्।

(घ) आस्तिकनास्तिकयोः स्वरूपं व्याख्यायताम्।

P.T.O.

OR

[Art of Balanced Living]

1. अधस्तनेषु प्रश्नेषु यथेच्छं **दश** संस्कृतेन देवनागर्या च समाधेयाः — 2×10=20

(क) कस्य कामाय पति-जाया-वित्तादयः प्रिया भवन्ति?

(ख) 'आत्मा वा अरे' — इत्यादि-श्रुतौ 'निदिध्यासितव्य' इति पदस्य किं तात्पर्यम्?

(ग) श्रवणं नाम किम्?

(घ) का नाम चित्तवृत्तिः? तस्या निरोधः कथं सम्भवति?

(ङ) योगदर्शनानुसारं को नाम अभ्यासः?

(च) वशीकारसंज्ञा-वैराग्यं किम्?

(छ) के यमाः? अस्तेय-पदस्यार्थः कः?

(ज) कस्तावत् प्राणायाम उच्यते?

(झ) किं तावद् ध्यानमुच्यते? सूत्रस्थित-'तत्र'-पदेन किं विवक्षितम्?

(ञ) सर्वः कथं कर्म क्रियते?

(ट) ये आत्मकारणात् पचन्ति ते किं भुञ्जते?

(ठ) अनिच्छन्नपि पुमान् केन नियोजितः पापं चरति?

(ड) चञ्चलं मनः कथं निग्रहीतुं शक्यम्?

(ढ) लोकः कीदृशम् आचरणम् अनुवर्त्तते ?

(ण) जनकादयः केन संसिद्धिम् आस्थिताः ?

2. अधस्तनेषु प्रश्नेषु यथेच्छं **चत्वारः** (एकस्योत्तरं संस्कृतेन देवनागर्या च समाधेयाः) — 5×4=20

(क) भगवतः प्रियभक्तः के कथं च इति वैशद्येन व्याख्येयम्।

(ख) ईश्वरे चित्तनिवेशे अशक्ताय उपदिष्टाः चित्तसमाधानोपायाः के ?

(ग) योगभ्रष्टस्य का गतिर्भवति ?

(घ) चित्तप्रसादनं कथं भवति ?

(ङ) कस्तावत् क्रियायोगः ?

(च) का तावत् पुरुषख्यातिः ? किं तस्याः फलम् ?

3. अधःप्रदत्त-प्रश्नानां ***द्वौ*** समाधेयौ : 10×2=20

(क) युक्तो योगी क उच्यते ? योग-सम्पादन-नियमाः के ? विगतकल्मषो योगी किं फलमश्नुते ?

(ख) कर्मण आवश्यकत्वं श्रेष्ठत्वं च कथम् ? आत्मज्ञानिनः कथं कर्मराहित्यं भवति ? अनासक्तेन तत्त्वज्ञेन कर्म करणीयं कथम् ?

(ग) बृहदारण्यकोपनिषदि उपदिष्ट आत्मसाक्षात्कारोपायो वैशद्येन व्याख्येयः।

(घ) योगः कः कथं च साध्यते इति सूत्रानुसारं सरलगिरा प्रतिपादनीयम्।